

MOLIYAVIY RISKLAR VA BARQARORLIK ZAXIRASI ASOSIDA KORXONA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH MEXANIZMLARI

Turayeva Sitora Amindjonovna
Osiyo Xalqaro Universiteti magistri

Annotatsiya: Mazkur tadqiqot korxona moliyaviy barqarorligini ta'minlashda iqtisodiy va kreativ boshqaruv yondashuvlarining o'rne hamda ahamiyatini tahlil qilishga bag'ishlangan. Globallashuv va bozor raqobatining kuchayishi sharoitida korxonalarning moliyaviy barqarorligini mustahkamlash muhim ilmiy-amaliy masala sifatida namoyon bo'lmoqda. Tadqiqotda moliyaviy barqarorlik tushunchasi, uni baholash ko'rsatkichlari, strategik rejalashtirishning roli, moliyaviy risklarni boshqarish mexanizmlari hamda barqarorlik zaxirasini shakllantirish yo'nalishlari yoritilgan. Shuningdek, raqamli texnologiyalar, moliyaviy innovatsiyalar, korporativ boshqaruv va ijtimoiy mas'uliyatning moliyaviy barqarorlikka ta'siri tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari iqtisodiy va kreativ yondashuvlarni uyg'unlashtirish asosida ishlab chiqilgan moliyaviy strategiyalar korxonalarning uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Mazkur tadqiqot xulosalari korxonalar moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirishda amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: moliyaviy barqarorlik, moliyaviy boshqaruv, iqtisodiy yondashuv, kreativ boshqaruv, moliyaviy strategiya, moliyaviy risklar, barqarorlik zaxirasi, raqamli texnologiyalar, korporativ boshqaruv, ijtimoiy mas'uliyat.

Hozirgi globallashuv va tobora kuchayib borayotgan raqobat sharoitida korxonalar barqarorligi bevosita ularning moliyaviy holatiga bog'liqdir. Bozor munosabatlarining murakkablashuvi, moliyaviy risklarning ortishi hamda tashqi iqtisodiy omillarning kuchayishi korxonalarning moliyaviy barqarorligini ta'minlash masalasining ilmiy va amaliy ahamiyatini yanada oshirmoqda. Ushbu holat moliyaviy barqarorlikni boshqarishda zamonaviy iqtisodiy yondashuvlar bilan bir qatorda kreativ boshqaruv usullarini integratsiyalash zaruratini yuzaga keltiradi. Moliyaviy barqarorlik korxonaning moliyaviy majburiyatlarini o'z vaqtida va to'liq bajarish, ishlab chiqarish jarayonlarining uzluksizligini ta'minlash hamda uzoq muddatli rivojlanish strategiyalarini amalga oshirish qobiliyatini ifodalaydi. U moliyaviy mustaqillik, likvidlik, to'lovga qobiliylik va rentabellik kabi ko'rsatkichlar orqali baholanadi. Yetarli darajadagi moliyaviy barqarorlik korxonani inqirozli vaziyatlardan himoya qiladi, uning investitsion jozibadorligini oshiradi hamda bozor sharoitida raqobat ustunligini ta'minlaydi.

An'anaviy iqtisodiy yondashuvlar moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega bo'lsa-da, zamonaviy iqtisodiy sharoitda ularning o'zi yetarli emas. Kreativ boshqaruv yondashuvi moliyaviy strategiyalarni shakllantirish jarayonida moslashuvchanlikni, innovatsion fikrlashni hamda noan'anaviy qarorlar qabul qilish imkoniyatini yaratadi. Kreativ yondashuv orqali korxonalar moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash, xarajatlarni optimallashtirish va daromad manbalarini diversifikatsiya qilish imkoniga ega bo'ladilar. Tadqiqotlar natijalari iqtisodiy va kreativ yondashuvlarning uyg'unlashuvi moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda yuqori samaradorlikka olib kelishini ko'rsatadi. Iqtisodiy yondashuv moliyaviy intizomni mustahkamlash, hisob-kitoblarning aniqligini ta'minlash va resurslardan oqilona foydalanishga xizmat qilsa, kreativ yondashuv bozor sharoitlariga tez moslashish, yangi moliyaviy imkoniyatlarni aniqlash va strategik qarorlar qabul qilishni ta'minlaydi.

Korxona moliyaviy barqarorligini boshqarishda samarali strategik rejalashtirish muhim ahamiyat kasb etib, u qisqa, o'rta va uzoq muddatli maqsadlarni qamrab oladi. Moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashda moliyaviy risklarni aniqlash, baholash va boshqarish muhim omillardan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, tashqi muhit omillari, jumladan inflyatsiya darajasi, foiz stavkalari, valyuta kurslari hamda bozor kon'yunkturasi inobatga olinishi lozim.

Moliyaviy barqarorlikni oshirishda barqarorlik zaxirasini shakllantirish alohida ahamiyatga ega. Barqarorlik zaxirasi kutilmagan moliyaviy yo'qotishlar va inqirozli holatlarga qarshi himoya mexanizmi sifatida xizmat qiladi. Ushbu zaxira mablag'lari ishlab chiqarish hajmining qisqarishi, talabning pasayishi yoki likvidlik muammolari yuzaga kelgan davrlarda korxona faoliyatining barqarorligini saqlab qolishga yordam beradi. Barqarorlik zaxirasini shakllantirishning asosiy yo'nalishlariga foydaning ma'lum qismini jamg'arish, sug'urta mexanizmlaridan foydalanish hamda moliyaviy risklarni diversifikatsiya qilish kiradi. Xususan, transmilliy korxonalar potensial yo'qotishlarni minimallashtirish va foydalilikni optimallashtirish maqsadida xedjing, diversifikatsiya, sug'urtalash va zaxira fondlarini shakllantirish kabi mexanizmlardan foydalanadilar.

Raqamli texnologiyalar moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynamoqda. Avtomatlashtirilgan moliyaviy boshqaruv tizimlari, raqamli monitoring va tahlil vositalari korxonaning moliyaviy holatini real vaqt rejimida baholash imkonini beradi. Bu boshqaruv qarorlarining tezkorligi va aniqligini oshiradi hamda moliyaviy risklarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Moliyaviy bozorlarning jadal rivojlanishi, xususan Xitoy kabi mamlakatlarda moliyaviy innovatsiyalar, "Xufyona bank tizimi"ni tartibga solish siyosatining takomillashuvi hamda yangi moliyaviy mahsulotlarning paydo bo'lishi bilan tavsiflanadi. Internet-moliyalashtirish platformalarining rivojlanishi kapital oqimlarini kengaytirgan bo'lsa-da, u bilan bog'liq risklar va tartibga solish muammolarini ham

yuzaga keltirdi. Bunday sharoitda korxonalarda moliyaviy risklarni boshqarish va nazorat qilish uzoq muddatli barqaror rivojlanishning ajralmas sharti hisoblanadi. Moliyaviy va ishlab chiqarish bo'limlari o'rtasidagi integratsiya moliyaviy boshqaruv samaradorligini oshirish, operatsion xarajatlarni kamaytirish hamda korxonaning bozor raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Korxonalarining moliyaviy kredit risklarini boshqarish ularning barqaror faoliyati va qiymatini oshirishda muhim omil hisoblanib, bu nafaqat moddiy aktivlar, balki nomoddiy aktivlar va boshqaruv salohiyati orqali ham namoyon bo'ladi. Moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish moliyaviy boshqaruvning muhim vositasi bo'lib, u moliyaviy koeffitsiyentlar asosida risklar va foydalilik darajasini baholash imkonini beradi. Tizimli risklar moliyaviy beqarorlikka tahdid soluvchi omil bo'lib, moliyaviy xavfsizlik to'lovga qobiliylik, barqarorlik, ishbilarmonlik faolligi va boshqaruv samaradorligi orqali ifodalanadi.

So'nggi yillarda korporativ ijtimoiy mas'uliyat va samarali korporativ boshqaruvning moliyaviy barqarorlik va barqaror rivojlanishga ta'siri tobora ko'proq e'tirof etilmoqda. Ushbu omillar biznes manfaatlari va ijtimoiy mas'uliyat o'rtasidagi muvozanatni ta'minlab, korxonalarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlaydi. Xususan, korporativ boshqaruv amaliyotlari korxonaning defoltga bo'lgan masofasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Atrof-muhitga mas'uliyat, xodimlar bilan ishlash va ijtimoiy majburiyatlarni bajarish kabi korporativ ijtimoiy barqarorlik omillari korxonaning reputatsiyasini oshirish orqali moliyaviy barqarorlikni mustahkamlaydi.

Xulosa qilib aytganda, korxona moliyaviy barqarorligini ta'minlash kompleks va tizimli yondashuvni talab etadi. Iqtisodiy va kreativ boshqaruv yondashuvlari asosida ishlab chiqilgan strategiyalar, barqarorlik zaxirasini shakllantirish hamda samarali moliyaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish korxonaning uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlaydi. Mazkur yo'nalishdagi ilmiy tadqiqotlar natijalari korxonalar moliyaviy boshqaruv amaliyotini takomillashtirishda va keyingi ilmiy izlanishlar uchun muhim amaliy ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Turayeva Sitara Amindjonovna. (2025). **MOLIYAVIY BARQARORLIK: BAHOLASH MEZONLARI, TURLARI VA ULARNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI**. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14655832>
2. Mamatov, O'tkir. (2025). **O'ZBEKISTONDA KORXONALAR MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY USLUBLARIDAN FOYDALANISHUTILIZATION OF MODERN METHODS FOR MANAGING THE FINANCIAL STABILITY OF ENTERPRISES IN UZBEKISTAN**СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ

УСТОЙЧИВОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ. Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil. 3. 92-97. 10.60078/2992-877X-2025-vol3-iss8-pp92-97.

3. Turayeva Sitora Amindjonovna. (2025). KORXONALAR MOLIYAVIY BARQARORLIGI VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR. (113-118) <https://esiconf.org/index.php/SPOFS/article/view/4114/3930>

4. Sherqulova , M. . (2025). KORXONA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA ZAMONAVIY INDIKATORLARDAN FOYDALANISH USULLARI. Решение социальных проблем в управлении и экономике, 4(6), 81 – 85. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/sspme/article/view/87551>

5. Adxamov Mamajon, & Asraqulov Abdurahmon Sultonovich (2025). KORXONALAR MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA JORIY AKTIVLARNING AHAMIYATI. Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика), (10), 1413-1422.

6. Z. G. Allaberganov. (2023). Korxonalar moliyaviy barqarorligini ta'minlash mexanizmini takomillashtirish. GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT, 1(9). Retrieved from <https://www.yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/journal/index.php/GED/article/view/2405>